

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра фінансів

Наталія Матвійчук

БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Луцьк – 2021

УДК 336.71:005(072)
М 33

Рекомендовано до опублікування науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки

(протокол № від _____ 2021 р.).

Рецензенти:

Рубаха М. В. – к.е.н., доцент кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка

Левицький В. В. – к.е.н., доцент кафедри менеджменту та адміністрування Волинського національного університету імені Лесі Українки

Матвійчук Н. М.

М 33 Банківський менеджмент: методичні рекомендації до практичних занять (електронне видання). Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. 30 с.

Навчально-методичне видання розроблене з метою надання допомоги студентам в організації роботи по підготовці до практичних занять. Методичні рекомендації містять перелік питань, які виносяться для обговорення на практичних заняттях, методичні рекомендації до проведення практичних занять, задачі, тестові завдання для поточного контролю та рекомендовану літературу.

Рекомендовано студентам 5 курсу спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

УДК 336.71:005(072)

© Матвійчук Н. М., 2021
© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2021

ВСТУП

Поточне та перспективне управління залишається головною складовою успіху банківської діяльності. За цих обставин особливого значення набуває розробка якісно нових інструментів реалізації ефективного менеджменту банку, спрямованих на пошук, створення і використання можливостей конкурентного середовища для забезпечення його функціонування та розвитку в умовах інтернаціоналізації банківської конкуренції. З огляду на це, забезпечення стабільності на рівні як банківської системи, так і окремого банку, неможливе без використання сучасних інструментів та технологій банківського менеджменту.

Мета викладання дисципліни – формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок управління фінансовими потоками, активами та пасивами, прибутковістю та ризиками банку

Основні *завдання* дисципліни «Банківський менеджмент»: засвоєння теоретичних та організаційних основ банківського менеджменту; вивчення банківського законодавства; вивчення методів та способів управління активами та пасивами банку, його ризиками; набуття практичних навичок оперативного управління ліквідністю банку.

Компетентності, які набувають студенти у процесі вивчення дисципліни «Банківський менеджмент»:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК01);
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК02);
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК06);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК08);
- здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку банківської справи у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності (СК1);
- здатність застосовувати управлінські навички у сфері банківської справи (СК3);
- здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері банківської справи (СК4);
- здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем проблем у сфері банківської справи (СК6);
- здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері банківської справи (СК7);
- здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері банківської справи (СК8).

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Економічні, правові та організаційні основи банківського менеджменту						
Тема 1. Теоретичні основи менеджменту у банку	12	2	2	8	-	О, Д, Т (3,5 б)
Тема 2. Організація банківської діяльності	13	2	2	8	1	О, Д, Т (3,5 б)
Тема 3. Система планування банківської діяльності	15	2	2	10	1	Р (1,5 б), О, Д, Т (2,0 б)
Разом за модулем 1	40	6	6	26	2	10,5 бали
Змістовий модуль 2. Фінансовий менеджмент комерційного банку						
Тема 4. Управління власним капіталом банку	13	2	2	8	1	О, Т, РЗ (3,5 б)
Тема 5. Управління пасивами банку	10	2	2	5	1	О, Т, РЗ (3,5 б)
Тема 6. Управління активами та позабалансовою діяльністю банку	16	4	2	9	1	О, Т, РЗ (3,5 б)
Тема 7. Управління активами та пасивами банку	17	4	4	8	1	О, Т, ДС, РЗ (4 б)
Тема 8. Управління банківськими ризиками	13	2	2	8	1	О, Т, Д (3,5 б)
Тема 9. Управління ліквідністю банку	11	2	2	6	1	О, Т, РЗ (3,5 б)
Разом за модулем 2	80	16	14	44	6	21,5 бали
Модульна контрольна робота	МКР № 1 (1-3 теми) – 20 балів МКР 2 (4-9 теми) – 40 балів					
ІНДЗ (за наявності)	8 балів					
Всього годин/Балів	120/100	22	20/30,5	70/9,5	8	32

Форма контролю*: О – опитування; Д – доповідь, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

ТЕМИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1

Тема «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ У БАНКУ»

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності банківського менеджменту, його суб'єктів та об'єктів, напрямів, функцій та інструментів.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Проведення практичного заняття охоплює декілька етапів:

1. Оголошення теми та мети навчального заняття.
2. Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).
3. Заслуховування доповідей студентів на теми «Фінансова звітність як джерело інформації про управління банком», «Банківські рейтинги».
4. Виконання тестових завдань.
5. Обговорення презентації на одну із тем ІНДЗ.
6. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

Питання для обговорення

1. Менеджмент як система управління банком: суб'єкти та об'єкти банківського менеджменту.
2. Напрями діяльності банківського менеджменту.
3. Функції менеджменту банківської установи.
4. Інструментарій менеджменту у банку.
5. Правові основи менеджменту у банку.

Тестові завдання

1. Яка з перерахованих функцій не є функцією організаційного менеджменту?

а) мотивація;	б) планування;
в) організація;	г) аналіз.

2. Процес прийняття та обґрунтування поточних управлінських рішень, визначення механізмів його впровадження – це функція банківського менеджменту:

а) регулювання;	б) мотивації;
в) планування;	г) контролю.

3. До ендогенних факторів банківського менеджменту належить:

а) постачальники;	б) кредитори;
в) персонал;	г) інфляція.

4. Які з перерахованих факторів банківського менеджменту належать до середовища прямого впливу?

а) постачальники;	б) інфляція;
в) науково-технічний прогрес;	г) міжнародні події.

5. Які з перерахованих факторів банківського менеджменту належать до середовища непрямого впливу?

- а) постачальники;
- б) вкладники;
- в) науково-технічний прогрес;
- г) конкуренти.

6. Основним завданням управління фінансами в банку є:

- а) зменшити рівень ризику банківських операцій;
- б) збільшити прибутковість;
- в) максимізувати вартість банку;

г) дотримання нормативів НБУ.

7. Фінансовий менеджмент банку здійснює управління:

- а) організацією систем безпеки банку;
- б) кадровим потенціалом;
- в) інформаційними технологіями;
- г) прибутковістю.

8. Організаційний менеджмент банку здійснює управління:

- а) організацією систем безпеки банку;
- б) капіталом;
- в) ліквідністю;
- г) прибутковістю.

Рекомендована література [1, 2, 3, 6, 12].

Практичне заняття №2

Тема «ОРГАНІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння процесів організації банківської діяльності та формування організаційної структури банку, вмінь обирати оптимальну структуру управління та організації банківської установи, аналізувати вплив зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність банку.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Проведення практичного заняття охоплює декілька етапів:

1. Оголошення теми і мети навчального заняття.
2. Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).
3. Виконання тестових завдань.
4. Заслуховування доповіді на тему «Управління проблемними та неплатоспроможними банками».
5. Обговорення презентації на одну із тем ІНДЗ.
6. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

Теоретичні питання, винесені на розгляд

1. Сутність і зміст організації банківської діяльності.
2. Принципи організаційного процесу у банку.
3. Типи систем управління банком.
4. Види організаційних структур банківських установ.
5. Причини і фактори зміни організаційної структури банків.

6. Суб'єкти управління банку та їхні повноваження.

Тестові завдання

1. *Принцип економічності потребує створення такої організаційної структури, яка:*

- а) забезпечить виробничу діяльність банку, до якої буде залучено якнайменше персоналу і матеріальних засобів;
- б) має високоефективні механізми контролю і безпеки;
- в) регламентує виробничі процеси таким чином, щоб їх можна було реалізувати якнайпростіше і якнайшвидше;
- г) прив'язана до того виду діяльності, що здійснює банк.

2. *За якої організаційної структури управління нижчий підрозділ одержує вказівки тільки від однієї вищої інстанції?*

- а) багатолінійної;
- б) однолінійної;
- в) системи штабних ліній;
- г) централізованої.

3. *Основні форми бюрократичних організаційних структур:*

- а) функціональні та дивізійні;
- б) централізовані та децентралізовані;
- в) дивізійні та матричні;
- г) проектні, матричні, конгломерати.

4. *Організаційна структура банку, що передбачає організацію діяльності його підрозділів відповідно за видами банківських продуктів, групами споживачів та регіональними ознаками:*

- а) функціональна;
- б) дивізійна;
- в) децентралізована;
- г) конгломерат.

5. *Адаптивні організаційні структури поділяються на:*

- а) проектні, матричні та конгломерати;
- б) централізовані та децентралізовані;
- в) дивізійні та матричні;
- г) дивізійні та проектні.

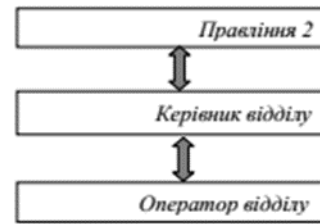
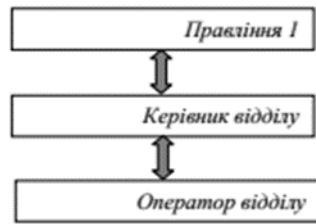
6. *Орган, який затверджує статут та вносить до нього зміни, визначає організаційну структуру банку та основні напрями діяльності банку, це:*

- а) загальні збори акціонерів;
- б) спостережна рада банку;
- в) рада банку;
- г) правління банку.

7. *Ознакою «роздрібного» банку не є:*

- а) безпосереднє обслуговування клієнтів;
- б) переважно дистанційне обслуговування клієнтів;
- в) значні офісні площі;
- г) численний операційний персонал.

8. *До якого типу організаційної структури належить структура, наведена нижче:*

- а) однолінійна система;
 в) система штабних ліній;
 Рекомендована література [1, 2, 3, 4, 13].
- б) багатолінійна система;
 г) правильної відповіді немає.

Практичне заняття № 3

Тема «СИСТЕМА ПЛАНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності планування в банку, вміння формувати місію, стратегічні цілі банку, складати стратегічний та оперативний плани діяльності банку.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Проведення практичного заняття охоплює декілька етапів:

1. Оголошення теми і мети навчального заняття.
2. Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).
3. Виконання тестових завдань.
4. Обговорення аналітичних завдань, винесених на самостійне опрацювання.
5. Обговорення презентації на одну із тем ІНДЗ.
6. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

Теоретичні питання, винесені на розгляд

1. Сутність планування у банку.
2. Види планування у банківській установі.
3. Стратегічне планування у банку, його етапи.
4. Тактичне планування. Складання бізнес-плану у банках.
5. Фінансове планування і бюджетування.

Тестові завдання

1. Який вид планування виробляє ідеї, завдання, підходи?
  - а) будь-який вид планування;
  - б) фінансове планування;
  - в) тактичне планування;
  - г) стратегічне планування.
2. Оберіть правильну послідовність виконання видів планування:
  - а) стратегічне → тактичне → фінансове;
  - б) стратегічне → фінансове → тактичне;
 тактичне → фінансове → стратегічне;
 можливою є будь-яка послідовність.
3. Основною метою стратегічного планування є:

а) визначення проблемних зон;
б) ефективне фінансове управління діяльністю персоналу, підрозділів і банківської установи загалом;

в) розробка, упровадження і розвиток таких нових напрямків банківської діяльності, які забезпечили б збільшення ринкової вартості;

г) процес встановлення цілей банку на майбутнє і визначення шляхів їхнього досягнення.

4. Основною метою бюджетування є:

а) визначення проблемних зон;

б) фінансове управління діяльністю персоналу і банківської установи;

в) розробка, упровадження й розвиток таких нових напрямків діяльності, які забезпечили б збільшення ринкової вартості;

г) процес устанавлення цілей банку на майбутнє і визначення шляхів їхнього досягнення.

5. Результатом процесу планування є:

а) детальне відображення стратегічних завдань;

б) устанавлення цілей банку на майбутнє;

в) створення плану як документа;

г) визначення проблемних зон.

6. Планування – це:

а) визначення заходів і завдань щодо виконання стратегії;

б) процес встановлення цілей банку на майбутнє і визначення шляхів їх досягнення;

в) управлінський процес підтримки співвідношення між цілями банку і наявними ресурсами;

г) визначення проблемних зон.

7. Сильною стороною банку в рамках SWOT-аналізу є:

а) доступ до унікальних ресурсів;

б) наявність передової технології й сучасного програмного забезпечення;

в) довіра вкладників;

г) різке зростання попиту на послугу, яку пропонує банк.

8. Шляхи досягнення конкурентної переваги банку:

а) лідерство в ціноутворенні, що передбачає економію на затратах і продаж банківських продуктів за цінами, нижчими від середньоринкових;

б) лідерство щодо якості пропонованих продуктів і послуг, що базуються на пропозиції таких банківських продуктів, які не мають аналогів на ринку чи мають привабливі особливості;

в) зосередження на визначеній ринковій ніші, для завоювання якої банк може використати перелічені вище два способи;

г) всі відповіді вірні.

Рекомендована література [1, 2, 3, 4, 6, 13].

Практичне заняття № 4

Тема «УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКУ»

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності власного капіталу банку, механізму його формування та методів управління.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Проведення практичного заняття охоплює декілька етапів:

1. Оголошення теми і мети навчального заняття.
2. Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).
3. Розв'язування задач.
4. Виконання тестових завдань.
5. Обговорення презентації на одну із тем ІНДЗ.
6. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

Теоретичні питання, винесені на розгляд

1. Суть і призначення власного капіталу банків
2. Визначення адекватності власних коштів банку: Базельська конвенція та вітчизняна практика.
3. Новітні вимоги до визначення адекватності власного капіталу банківських установ.
4. Методи управління власним капіталом банку.

Задачі

Задача 1. Визначте норматив достатності основного капіталу банку, якщо відомо, що основний капітал (капітал першого рівня) становить 2 млн. євро, загальні активи становлять 8 млн. євро. Зробіть висновки, чи відповідає показник нормативному рівню.

Задача 2. Банк зробив розподіл прибутку за звітний рік. Розмір статутного капіталу банку становить 1500 млн. грн. Чистий прибуток склав 600 млн. грн., з якого на формування резервного фонду було направлено 18 млн. грн. Визначити, чи порушив банк законодавчо встановлений порядок формування резервного капіталу. Відповідь поясніть.

Задача 3. Є такі дані по банку, млн грн: статутний капітал – 240; резервний фонд – 32; емісійні різниці – 12; субординований борг – 20; нерозподілений прибуток минулих років – 16, збиток поточного року – 6.

Розрахувати основний капітал банку, обґрунтувавши дії.

Задача 4. Є такі дані по банку, млн. грн.: основний капітал – 240, у т.ч. статутний – 150; додатковий капітал – 258, у т.ч. субординований борг – 90, збитки поточного року – 4.

Розрахувати розмір регулятивного капіталу банку. Зробити висновки.

Чи відповідає розмір регулятивного капіталу банку встановленим в Україні вимогам?

Задача 5. Розмір капіталу комерційного банку становить 6300 тис. грн, у

тому числі основний капітал – 3150 тис. грн. Деякі статті балансу банку наведені в табл. 1.

1. Користуючись Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні проставте в таблиці 2 відповідні коефіцієнти ризику та зважте активи за ступенем ризику.

2. Знайдіть нормативи H_1, H_2, H_3, H_6 за вимогами НБУ.

3. Якщо банк розширить свою кредитну діяльність і збільшить обсяг кредитування на 30 %, то як це вплине на рівень достатності капіталу за інших рівних умов?

Таблиця 1

Статті балансу банку

№	Статті балансу	Сума, тис. грн	Коеф. ризик, %	Активи, зважені за ризиком, тис. грн
	Актив			
	Банкноти та монети в касі	78,5	?	-
2	Дорожні чеки в касі банку	15,6	?	-
3	Коррахунок в НБУ	312,5	?	-
4	Короткострокові депозити в НБУ	21145	?	-
5	Боргові цінні папери місцевих органів влади в портфелі банку на продаж	31,5	?	6,3
6	Коррахунки, які відкриті в інших банках	3687	?	1843,5
7	Короткострокові кредити, які надані центральному уряду	3957	?	395,7
8	Довгострокові кредити, які надані місцевим органом виконавчої влади	46234	?	23117
9	Акцепти, що надані банком	1345	?	1345
10	Земля	5947	?	947
11	Підтверджені акредитиви, що надані банком	4225	?	422
12	Зобов'язання з кредитування, які надані банком	2180	?	1090
	Усього:	89158,1		37969,5
	Пасив			
1	Коррахунок НБУ в КБ	8443,5	?	
2	Коррахунки інших банків	7621,7	?	
3	Довгострокові депозити інших банків	110144	?	
4	Кошти в розрахунках суб'єктів господарської діяльності	50935	?	

Тестові завдання

1. Регулятивний капітал визначається як:

- а) поточна курсова вартість випущених акцій помножена на число випущених акцій;
- б) активи, зважені на ступінь ризику за мінусом зобов'язань;
- в) сума акціонерного капіталу, резервів, нерозподіленого прибутку, субординованих зобов'язань;
- г) різниця між акціонерним капіталом та резервами, нерозподіленим прибутком і субординованими зобов'язаннями.

2. Яка із зазначених складових капіталу належить до основного капіталу в Україні?

- а) резерви на випадок невиконання за позиками;
- б) прибуток, спрямований на збільшення статутного капіталу;
- в) довгострокові субординовані зобов'язання;
- г) резерви переоцінки активів.

3. Яка із зазначених складових капіталу належить до додаткового капіталу в Україні?

- а) субординований борг;
- б) прибуток, спрямований на збільшення статутного капіталу;
- в) резервні фонди;
- г) емісійні різниці.

4. Норматив мінімального розміру регулятивного капіталу банку (Н1) в Україні становить:

- а) 100 млн. грн.; б) 200 млн. грн.; в) 250 млн. грн.; г) 500 млн. грн.

5. Для діючих банків норматив Н2 не може бути меншим, ніж:

- а) 7 %; б) 10%; в) 12 %; г) 15%

6. Норматив достатності основного капіталу Н3 має бути не меншим, ніж: а) 2%; б) 5%; в) 6%; г) 7%.

7. До якого джерела мобілізації банківського капіталу належить злиття банків:

- а) методу непрямого ефекту; б) змін у структурі балансу;
- в) за рахунок власних джерел; г) за рахунок залучених джерел.

8. Вид капіталу, що використовується органами банківського нагляду для розрахунку економічних нормативів діяльності банків:

- а) балансовий; б) регулятивний;
- в) статутний; г) резервний.

Рекомендована література [2, 4, 6, 7].

Практичне заняття № 5

Тема «УПРАВЛІННЯ ПАСИВАМИ БАНКУ»

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності управління пасивами банку, формування вміння обирати оптимальний варіант формування ресурсної бази банку.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Проведення практичного заняття охоплює декілька етапів:

1. Оголошення теми і мети навчального заняття.
2. Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).
3. Розв'язування задач.
4. Виконання тестових завдань.
5. Обговорення презентації на одну із тем ІНДЗ.
6. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

Теоретичні питання, винесені на розгляд

1. Склад і структура пасивів банку.
2. Суть управління банківськими пасивами.
3. Політика банку щодо мобілізації ресурсів на фінансових ринках.
4. Організація управління зобов'язаннями банків.

Задачи

Задача 1. У банк 17 листопада 2020 р. звернувся клієнт з проханням відкрити депозитний рахунок терміном до 24 липня 2021 р. на суму 55 тис. грн під 8,5 % річних. За умовами вкладу відсотки нараховуються щомісячно.

Розрахуйте дохід клієнта за умови нарахування простих відсотків. При розрахунку візьміть до уваги умови оподаткування депозитів в Україні.

Задача 2. У банк 1 листопада 2020 р. звернувся клієнт з проханням відкрити депозитний рахунок терміном до 20 лютого 2021 р. на суму 55 тис. грн під 9 % річних. За умовами вкладу відсотки нараховуються щомісячно.

Розрахуйте дохід клієнта за умови нарахування складних відсотків. При розрахунку візьміть до уваги умови оподаткування депозитів в Україні.

Тестові завдання

1. До банківських пасивів не належать:
  - а) строкові депозити;
  - б) позики одержані від НБУ;
  - в) позики надані фізичним особам;
  - г) позики одержані від інших банків.
2. Які із зазначених ресурсів належать до депозитних?
  - а) позики НБУ;
  - б) банківські векселі;
  - в) депозити до запитання;
  - г) нерозподілений прибуток.
3. Які із зазначених ресурсів належать до недепозитних?
  - а) строкові депозити;
  - б) позики НБУ;
  - в) ощадні депозити;
  - г) нерозподілений прибуток.
4. До неконтрольованих факторів, які впливають на залучення ресурсів комерційного банку належать:
  - а) прибутковість;
  - б) поведінка конкурентів;
  - в) поведінка клієнтів;
  - г) нормативи регулюючих органів.
5. Установлення відсоткової ставки за депозитами залежно від мінімального залишку на рахунку отримало назву:
  - а) «витрати плюс прибуток»;

- б) ціноутворення на основі ринкових процентних ставок;
- в) «умовне» ціноутворення;
- г) ціноутворення, спрямоване на залучення клієнтів з більш високими доходами.

6. *Оптимальна структура капіталу передбачає формування такої його структури, за якої забезпечується:*

- а) максимізація прибутку;
- б) мінімізація ризику;
- в) правильними є варіанти 1) та 2);
- г) зростання ринкової вартості.

7. *Джерелами формування власного капіталу банку у формі акціонерного товариства відносяться:*

- а) міжбанківський кредит;
- б) емісія акцій;
- в) видача банківських векселів;
- г) залучення строкових депозитів від юридичних осіб.

8. *Фінансовий звіт, що містить інформацію про власні і залучені фінансові ресурси комерційного банку за джерелами їх формування та напрями розміщення цих ресурсів:*

- а) Звіт про фінансові ресурси;
- б) Звіт про власний капітал;
- в) Баланс;
- г) Аналітичний звіт про власні і залучені ресурси та напрями їх використання.

Рекомендована література [2, 4, 6].

Практичне заняття № 6

Тема «УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТА ПОЗАБАЛАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ»

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності та методів управління активами та позабалансовою діяльністю банку, вмінь управляти кредитним портфелем банку та портфелем цінних паперів.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Проведення практичного заняття охоплює декілька етапів:

1. Оголошення теми і мети навчального заняття.
2. Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).
3. Розв'язування задач.
4. Виконання тестових завдань.
5. Обговорення практики дотримання вітчизняними банками нормативів кредитного ризику.
6. Обговорення фондового ринку України з метою визначення найбільш прийнятних об'єктів інвестування.
7. Обговорення презентації на одну із тем ІНДЗ.
8. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

Теоретичні питання, винесені на розгляд

1. Характеристика активів банку. Сутність управління банківськими активами.
2. Управління кредитним портфелем банку.
3. Кредитна політика банку.
4. Ціноутворення банківських кредитів.
5. Управління портфелем цінних паперів банку.
6. Управління позабалансовою діяльністю банку.

Задачі

Задача 1. Промислове підприємство звернулося в комерційний банк з листом-клопотанням про надання кредиту в сумі 7,2 млн грн для придбання виробничих запасів на термін 7 місяців під 22 % річних, запропонувавши як забезпечення кредиту належне йому майно. Залишкова вартість майна становить 11 млн грн.

Внутрішньобанківським положенням «Про кредитування» передбачено, що банк приймає в заставу майно за ринковою вартістю, яка не може перевищувати 70 % його залишкової вартості.

Необхідно:

1. Визначити рівень забезпечення повернення кредиту.
2. Пояснити отриманий результат. Чи видасть банк кредит підприємству.

Задача 2. Розрахувати очікувану норму дохідності дворічної облігації номінальною вартістю 1000 грн зі щорічною виплатою доходу 10 %, яка була придбана банком за ціною 950 грн.

Задача 3. Кошти банку, які інвестовані на придбання часток в статутних капіталах акціонерних товариств склали 40 млн грн, регулятивний капітал банку – 100 млн грн, вкладення в капітал інших банків та установ – 1 млн грн.

Визначити норматив загальної суми інвестування в цінні папери. Зробити висновки.

Задача 4. Основний капітал банку складає 180 млн грн, а додатковий – 80 млн грн. Вкладення банку в дочірні установи – 16 млн грн. Сукупний розмір «великих» кредитів склав 540 млн грн.

Визначте норматив великих кредитних ризиків та зробіть висновки.

Задача 5. Регулятивний капітал банку – 10550 тис. грн, норматив Н2 – 12,3 %. Перелік найбільших позичальників банку вказано в таблиці 2. Визначте дотримання банком нормативу «великих» кредитних ризиків та зробіть висновки щодо його дотримання.

Таблиця 2

Перелік найбільших позичальників банку

Позичальник	Залишок заборгованості	Позичальник	Залишок заборгованості
Підприємство «Арія»	1675	Підприємство «DMA»	1080
Підприємство «Верес»	1434	Підприємство «Екотранс»	1035
Підприємство «Сировар»	1258	Підприємство «FAT»	960

Задача 6. Звітні дані банку містять таку інформацію в тис. грн.

Статутний капітал банку – 480000

Кредити надані інсайдеру – 7300

Суми врахованих векселів цього інсайдера – 500

Сума позабалансових вимог щодо цієї пов'язаної особи – 2500.

Визначити норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих за операціями з пов'язаними з банком особами та зробити висновки щодо дотримання цього показника.

Тестові завдання

1. Які із зазначених банківських активів належать до доходних?

- а) кошти на кореспондентських рахунках у комерційних банках;
- б) міжбанківські кредити терміном до 7 днів;
- в) кредити населенню та організаціям;
- г) банкноти і монети в касі.

2. Які із зазначених банківських активів належать до вторинних резервів?

- а) кошти на кореспондентських рахунках у комерційних банках;
- б) міжбанківські кредити терміном до 7 днів;
- в) кредити населенню та організаціям;
- г) банкноти і монети в касі.

3. До якого виду банківського активу належать інвестиції в цінні папери?

- а) вторинні резерви;
- б) доходні активи;
- в) недоходні активи;
- г) не є активом.

4. До якого виду банківського активу належать вкладення в державні короткострокові цінні папери?

- а) вторинні резерви;
- б) доходні активи;
- в) недоходні активи;
- г) не є активом.

5. Найдовгостроковіші активи банку, без яких неможливе нормальне функціонування фінансово-кредитної установи, – це:

- а) первинні резерви;
- б) вторинні резерви;
- в) доходні активи;
- г) недоходні активи.

6. Який метод устанавлення ставки за кредитом враховує вартість

залучених коштів та всі витрати банку, пов'язані з наданням кредиту?

- а) надбавки;
- б) аналіз доходності клієнта;
- в) базова ставка плюс;
- г) вартість плюс.

7. Згідно з яким методом ставка за кредитом визначається як сума базової ставки і кредитного спреда?

- а) надбавки;
- б) аналіз доходності клієнта;
- в) базова ставка плюс;
- г) вартість плюс.

8. Який портфель цінних паперів комерційного банку формується здебільшого з оцадних сертифікатів, облігацій, казначейських зобов'язань?

- а) росту;
- б) доходу;
- в) збалансований;
- г) спеціалізований.

Рекомендована література [2, 4, 6, 7].

Практичне заняття № 7

Тема «УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТА ПАСИВАМИ БАНКУ»

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності, методів та стратегій інтегрованого управління активами та позабалансовою діяльністю банку, вмінь застосовувати методи інтегрованого управління активами та пасивами банку на практиці.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Проведення практичного заняття охоплює декілька етапів:

1. Оголошення теми і мети навчального заняття.
2. Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).
3. Розв'язування задач.
4. Виконання тестових завдань.
5. Обговорення проблемного питання «Проблеми капіталізації банківських установ України».
6. Обговорення презентації на одну із тем ІНДЗ.
7. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

Теоретичні питання, винесені на розгляд

1. Еволюція підходів до управління активами і пасивами банківських установ: їхні переваги та недоліки.
2. Сутність і зміст концепції інтегрованого підходу до управління активами і пасивами банку (УАП).
3. Стратегії управління активами і пасивами банків.
4. Методи управління активами і пасивами банківських установ.
5. Система аналітичних показників при реалізації інтегрованого підходу до управління активами і пасивами банку.

Задачи

Задача 1. Обчислити показники прибутковості банківської діяльності

(ROA, ROE, чистий спред, чисту процентну маржу) на прикладі банку «Академічний», якщо маємо такі дані:

Відсотки отримані – 1526970,00 грн.

Відсотки сплачені – 1347350,00 грн.

Надані кредити – 4584241,00 грн.

Залучені кошти за відсотки – 6124780,00 грн.

Загальні активи – 9487250,00 грн.

Прибуток – 528750,00 грн.

Чистий прибуток – 397520,00 грн.

Акціонерний капітал банку – 1785410,00 грн.

Задача 2. За даними балансу банку (табл. 3) розрахувати показники прибутковості:

- 1) процентну маржу;
- 2) чистий спред;
- 3) чисту процентну маржу.

Таблиця 3

Баланс банку

Активи			Пасиви		
Показник	Сума, млн грн	Середня ставка, %	Показник	Сума, млн грн	Середня ставка, %
1. Кредити	856	22	1. Строкові депозити	156	20
2. Цінні папери	247	26	2. Депозити та кредити інших банків	467	16
3. Інші працюючі активи	147	25	3. Кошти до запитання	533	18
4. Непрацюючі актив.	184		4. Капітал	227	
Усього	1383	-		1383	-

Задача 3. Якого рівня прибутковості активів повинен досягти банк, аби забезпечити прибутковість капіталу на рівні 28 %, якщо відношення акціонерного капіталу до активів становить: 1) 1:32; 2) 1:15?

Задача 4. Перед менеджментом банку поставлене завдання підвищити показник прибутковості капіталу ROE до 21 %. Банк має активи в розмірі 25 000 млн грн, а капітал становить 1800 млн грн. Операційні витрати плануються в розмірі 547 млн грн, податки – 112 млн грн, непроцентні доходи 62 млн грн. Знайти процентний дохід, який забезпечив би бажаний рівень прибутковості капіталу.

Задача 5. На основі показників, наведених нижче у млн грн, побудувати умовний баланс банку:

1. Статутний капітал – 7500

2. Нерозподілений прибуток – 5572
3. Кошти в касі та на коррахунку в НБУ – 8808
4. Кошти, на коррахунках в інших банках – 68607
5. Залишки на поточних рахунках клієнтів банку – 40009
6. Переоцінка основних засобів – 25
7. Цінні папери на продаж – 7886
8. Кредити та заборгованість клієнтів – 20377
9. Кошти інших банків, розміщені на коррахунку банку – 40457
10. Капіталізовані дивіденди – 4200
11. Резерви – 839
12. Довгострокові вкладення в дочірні установи – 153
13. Основні засоби та нематеріальні активи – 1083
14. Боргові цінні папери, емітовані банком – 1552
15. Нараховані доходи до отримання – 964
16. Нараховані витрати до сплати – 408
17. Інші активи – 559
18. Інші зобов'язання – 7128
19. Вклади та строкові депозити – 450.

Тестові завдання

1. *За якої моделі управління комерційний банк вибирає таку стратегію поведінки на ринку як хеджування?*

а) максимізація прибутку;	б) мінімізація ризику;
в) управління гепом;	г) за будь-якої моделі.

2. *У який часовий період комерційні банки використовували такий підхід як управління активами?*

а) 1970–1980 рр.;	б) 1960–1970 рр.;
в) до 1960 р.;	г) з 1980 р. і до сьогодні.

3. *Який із зазначених методів УАП не належить до методів управління структурою балансу?*

а) геп-менеджмент;	б) дюрація;
в) валютний метчинг;	г) хеджування.

4. *Який із зазначених методів УАП належить до методів, що передбачають проведення позабалансових операцій?*

а) страхування;	б) управління ліквідністю;
в) арбітраж з контрольованим ризиком;	г) хеджування.

5. *Якщо пасиви, чутливі до змін процентних ставок, більші за активи, чутливі до змін процентних ставок, то:*

а) геп додатний;	б) геп від'ємний;
в) варто впровадити метчинг;	г) високий рівень ризику.

6. *Розрахунок середньозваженого строку погашення за активами і пасивами банку – це:*

а) дюрація;	б) геп;
в) валютний метчинг;	г) КУАП.

7. *Балансування портфелів активів і пасивів банку за сумами – це:*

- а) дюрація; б) геп;
в) валютний метчинг; г) КУАП.

8. Який із зазначених інтегральних показників управління активами і пасивами належить до показників прибутковості?

- а) дюрація; б) геп;
в) імунізація балансу; г) спред.

Рекомендована література [2, 4, 6, 7, 12].

Практичне заняття № 8 **Тема «УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТА ПАСИВАМИ БАНКУ»**

Мета: формування вмінь застосовувати методи інтегрованого управління активами та пасивами банку на практиці.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Проведення практичного заняття охоплює декілька етапів:

1. Оголошення теми і мети навчального заняття.
2. Розв'язування задач.
3. Обговорення презентації на одну із тем ІНДЗ.
4. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

Задачи

Задача 1. За даними таблиці 4:

- 1) проаналізуйте динаміку діяльності банківської системи станом на 01.01.2012 р., 01.01.2014 р., 01.01.2016 р., 01.12.2016 р.
- 2) здійсніть запропоновані розрахунки показників та зробіть висновки.

Таблиця 4

Вихідні дані для практичного завдання

Показники діяльності	Станом на 01.01.2012	Станом на 01.01.2014	Абс. відх.	Станом на 01.01.2016 р	Абс. відх.	Станом на 01.12.2016 р	Абс.відх.
1. Пасиви, усього, млн грн	1 054 280	1 278 095	1254385	1 263 359			
2. Зобов'язання банків, млн грн	898 793	1 085 496	1150672	1 118 927			
Питома вага (п.2/п.1*100%), %							
3. Активи банків, млн грн	1 054 280	1 278 095	1254385	1 263 359			
4. Кредити надані, млн грн	825 320	911 402	965 093	948 708			
Питома вага (п.4/п.3*100%), %							
5. Вкладення в цінні папери, млн грн	87 719	138 287	198 841	212 661			
Питома вага (п.5/п.3*100%), %							

6. Доходи, млн грн	142 778	168 888	199 193	166 143			
7. Витрати, млн грн	150 486	167 452	265 793	185 027			
8. Доходність активів п.3/(п.4+п.5)) %							
9. Витратність зобов'язань (п.7/п.2*100%), %							
10. Відхилення доходності активів над витратністю пасивів (п.8- п.9), %							

Задача 2. Концерн «Юпітер» подав банку «Європейський» заяву та інші документи для одержання короткострокового кредиту в сумі 150 тис. євро для розрахунку із фірмою BMW (Німеччина). Кредит запрошується на 5 місяців під 17 % річних, формою забезпечення виступає гарантія банку «Європейський».

1. Визначити, які документи повинен подати концерн «Юпітер» для одержання кредиту.
2. Пояснити порядок сплати процентів і погашення боргу.
3. Визначити суму кредиту, що сплачуватиме позичальник щомісяця.

Задача 3. Діяльність комерційного банку за 1 півріччя 2020 р. характеризується такими показниками, млн грн.:

- Кошти суб'єктів господарювання – 15 640,0;
- Вклади фізичних осіб – 14 350,9;
- Міжбанківські кредити і депозити – 4 948,3;
- Кредити, надані суб'єктам господарювання – 30 748,5;
- Кредити, надані іншим банкам – 4 355,8;
- Кошти бюджету та позабюджетних фондів – 2 180,1;
- Кошти від НБУ – 963,0;
- Субординований борг – 705,3;
- Кредити, надані фізичних особам – 965,8;
- Вкладення в цінні папери – 2 952,4;

Згрупувати показники банківської діяльності на показники, які характеризують: пасивні операції банків, активні операції банків.

Задача 4. Банк «Джойн» має намір сформувати портфель цінних паперів. Відомі наступні дані щодо діяльності банку на останню звітну дату: регулятивний капітал – 948177 тис. грн, статутний капітал – 728861 тис. грн, активи банку – 7850623 тис. грн. В якому обсязі банк може здійснювати інвестування в цінні папери?

Задача 5. Ви є фінансовим менеджером комерційного банку «West». Згідно з розрахунками, банку вимагається підвищити обсяг банківського кредитування на 7 %.

Діяльність банку, пов'язана з розміщенням фінансових ресурсів,

характеризується показниками, наведеними в табл. 5. Банк здійснює такі види операцій, пов'язані з вкладенням фінансових ресурсів, як кредитування юридичних і фізичних осіб, а також операції з цінними паперами.

Прибуток від іншої діяльності комерційного банку «West» становить 250 тис. грн.

При визначенні величини засобів, що вкладаються в активні операції, необхідно враховувати рівень резервування – 17 % і відрахування до фонду страхування внесків фізичних осіб – 2 % від суми відповідних пасивів.

Діяльність КБ з залучення ресурсів характеризується показниками, наведеними в табл. 6. При цьому на їх здійснення прямує:

- 80 % власного капіталу банку;
- 73 % засобів до запитання клієнтів банку (з урахуванням зменшення цієї суми на величину резервів);
- термінові засоби клієнтів (з урахуванням зменшення цієї суми на величину резервів);
- міжбанківські кредити банку.

Ваше завдання – визначити найприйнятніший для КБ «West» варіант збільшення обсягу кредитування за рахунок:

1. додаткового залучення ресурсів у вигляді термінових депозитів фізичних осіб по ставці 11 % (при цьому до фонду дивідендів прямує 23 % прибутків банку після оподаткування);

2. зміни порядку розподілу прибутку (зменшення її частки, що направляється до фонду дивідендів, і збільшення за рахунок цього обсягів кредитування). При цьому співвідношення власних і залучених засобів не може бути менше 5 %.

Необхідно знайти поточні і з урахуванням підвищення обсягів банківського кредитування наступні показники банківської діяльності:

1. обсяг банківських ресурсів;
2. доходи і витрати банку;
3. чистий прибуток банку;
4. прибутковість акцій банку P_A .

$$P_A = P/U * K,$$

де P - чистий прибуток банку;

U - статутний фонд;

K - коефіцієнт виплати дивідендів.

Порівняти одержані результати, вибрати найприйнятніший варіант збільшення банківського кредитування і зробити відповідні висновки.

Таблиця 5

Показники діяльності КБ «West» з розміщення фінансових ресурсів

Порядковий номер	Напрями розміщення банківських ресурсів	Частка в загальному обсязі активних вкладень, %	Прибутковість, % річних
1	Кредитування юридичних осіб	50	29

2	Кредитування фізичних осіб	25	20
3	Вкладення в цінні папери	25	72

Таблиця 6

Показники діяльності КБ «West» з залучення ресурсів

Вид банківських ресурсів	Сума, тис. грн	Вартість, % річних
Власний капітал, всього		
зокрема:		
статутний фонд	4100	
загальні резерви	86	
прибуток минулих років	148	
Залучені ресурси, всього		
зокрема:		
засоби до запитання суб'єктів господарської діяльності	1005	1
термінові засоби суб'єктів господарської діяльності	670	11
міжбанківські кредити	400	10

Практичне заняття № 9

Тема «УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ»

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності методів управління банківськими ризиками, здатності виявляти та забезпечувати нейтралізацію зовнішніх та внутрішніх загроз діяльності банківської установи.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Проведення практичного заняття охоплює декілька етапів:

1. Оголошення теми і мети навчального заняття.
2. Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування та експрес-опитування.
3. Виконання тестових завдань.
4. Обговорення Постанови НБУ № 361 від 02.08.2004 «Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик – менеджменту в банках України».
5. Заслуховування доповіді на тему «Проблеми функціонування ФГВФО в Україні».
6. Обговорення презентації на одну із тем ІНДЗ.
7. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

Теоретичні питання, винесені на розгляд

1. Сутність, класифікація та методи оцінювання ризиків у банківській діяльності.
2. Організація управління банківськими ризиками.
3. Система ризик-менеджменту в банку.
4. Система управління кредитним ризиком у банківських установах.
5. Методи управління ризиком незбалансованої ліквідності банку.
6. Мінімізація ринкових ризиків у банківській діяльності.

Тестові завдання

1. Які із зазначених видів ризику належать до функціональних?

а) ризик втрати репутації;	б) кредитний;
в) ризик інфляції;	г) стратегічний.
  2. Які із зазначених видів ризику належать до фінансових?

а) валютний;	б) невідповідності;
в) правовий;	г) операційний.
  3. Які із зазначених видів ризику належать до зовнішніх?

а) валютний;	б) кредитний;
в) трансфертний;	г) зміни курсу цінних паперів.
  4. До якого методу управління ризиками комерційного банку належить лімітування?

а) зниження ступеня ризику;	б) утримання ризику;
в) уникнення ризику;	г) страхування ризику.
  5. До якого методу управління ризиками комерційного банку належить відмова банку від ненадійних клієнтів?

а) зниження ступеня ризику;	б) утримання ризику;
в) уникнення ризику;	г) страхування ризику.
  6. До якого методу управління ризиками комерційного банку належить створення системи гарантій?

а) зниження ступеня ризику;	б) утримання ризику;
в) уникнення ризику;	г) страхування ризику.
  7. Ризик невиконання позичальником (контрагентом банку) зобов'язань за кредитними операціями – це :

а) валютний ризик;	б) ринковий ризик;
в) страховий ризик;	г) кредитний ризик.
  8. Ризик потенційних збитків від зміни валютних курсів – це ризик:

а) ринковий;	б) фінансовий;
в) валютний;	г) кредитний.
- Рекомендована література [1, 2, 6, 9, 10, 14].*

Практичне заняття № 10 **Тема «УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ»**

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності, методів та стратегій інтегрованого управління активами та позабалансовою діяльністю банку, вмінь застосовувати методи інтегрованого

управління активами та пасивами банк на практиці.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Проведення практичного заняття охоплює декілька етапів.

1. Оголошення теми і мети навчального заняття.
2. Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування та експрес-опитування.
3. Розв'язування задач.
4. Виконання тестових завдань.
5. Обговорення презентації на одну із тем ІНДЗ.
6. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

Теоретичні питання, винесені на розгляд

1. Сутність банківської ліквідності, її принципи і функції.
2. Управління ліквідністю у банківських установах.
3. Еволюція підходів до визначення банківської ліквідності.
4. Методи управління ліквідністю банку.
5. Способи визначення потреби банку в ліквідних коштах.

Задачі

На основі даних статей балансу розрахувати економічні нормативи H_1 , H_2 , H_3 , H_6 та за кожним показником зробити відповідні висновки.

Первинні дані. Деякі статті балансу банку мають такі значення (тис. грн):

1. Кореспондентський рахунок в НБУ – 13200.
2. Кореспондентські рахунки інших банків – 21000.
3. Кореспондентський рахунок НБУ в КБ – 20000.
4. Кореспондентські рахунки, які відкриті в інших банках – 11200.
5. Фонди банку – 6800.
6. Загальні резерви – 11800.
7. Сплачений зареєстрований статутний капітал банку – 6000.
8. Банкноти та монети в касі банку – 3800.
9. Банкноти та монети в обмінних пунктах – 260.
10. Боргові цінні папери, випущені банком у портфелі банку на інвестиції – 150.
11. Боргові цінні папери уряду в портфелі банку на продаж – 3600.
12. Боргові цінні папери, випущені банком у портфелі банку на продаж – 320.
13. Нараховані доходи за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж – 15200.
14. Прості векселя, емітовані банком – 11200.
15. Рахунки за врахованими векселями суб'єктів господарської діяльності – 1300.
16. Вкладення в асоційовані банки – 130.
17. Вкладення в дочірні банки – 70.
18. Депозити овернайт, які розміщені в інших банках – 2800.

19. Прострочена заборгованість за строковими депозитами, які розміщені в інших банках – 22800.
20. Поточні рахунки суб'єктів господарської діяльності – 35000.
21. Сумнівна заборгованість за коштами до запитання в інших банках – 26200.
22. Рахунки за овердрафтом суб'єктів господарської діяльності – 980.
23. Рахунки за факторинговими операціями суб'єктів господарської діяльності – 560.
24. Зобов'язання з кредитування, які надані банкам – 3600.
25. Короткострокові кредити за експортно-імпортними операціями суб'єктів господарської діяльності – 2600.
26. Короткострокові кредити на будівництво та освоєння землі, які надані суб'єктам господарської діяльності – 4400.
27. Короткострокові кредити, які надані уряду – 2600.
28. Короткострокові кредити, які надані місцевим органам виконавчої влади – 1080.
29. Програмне забезпечення – 100.
30. Результати індексації операційних основних засобів – 2000.
31. Нерозподілені прибутки минулих років – 1800.

Тестові завдання

1. Ліквідність банківських активів означає:

- а) спроможність банку розпоряджатися своїми активами;
- а) можливість реалізації активів з метою перетворення їх на грошові кошти;
- в) збалансованість окремих статей активу балансу банку;
- г) збалансованість статей активу та пасиву балансу банку за строками.

2. Який з названих нижче факторів впливу на ліквідність банку є найбільш важливим?

- а) наявність у банку значної частини позичкових коштів, що потребують негайного повернення;
- б) чутливість банку до змін процентних ставок;
- в) терміновість активів, тобто строк, на який вони розміщені;
- г) рівень інфляції.

3. Що таке ліквідність комерційного банку?

- а) здатність банку будь-коли сплачувати свої зобов'язання перед вкладниками в грошовій формі за їхніми вимогами;
- б) достатність капіталу;
- в) здатність банку задовольняти кредитні заявки клієнтів;
- г) все вище зазначене.

4. Скільки на сьогодні існує нормативів ліквідності НБУ?

- а) 1; б) 2; в) 3; г) 4.

5. Для покриття збитків від яких операцій банк створює резерви?

- а) активно-пасивних; б) активних;
- в) пасивних; г) позабалансових.

6. Який принцип ліквідності забезпечує необхідність аналізування потреби в ліквідних коштах та прийняття рішення щодо їхнього розміщення з метою уникнення як дефіциту, так і профіциту ліквідності?

- а) постійність аналізу потреби в ліквідних коштах;
- б) пріоритетність ліквідності;
- в) прогнозування та планування дій банку;
- г) взаємозв'язок ризику ліквідності з іншими сферами діяльності.

7. Згідно з якою теорією управління банківською ліквідністю банк зберігає свою ліквідність до того часу, поки його активи знаходяться у короткострокових позиках?

- а) переміщення активів; б) очікуваного доходу;
- в) комерційних позик; г) управління пасивами.

8. Який норматив ліквідності характеризує мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання своїх зобов'язань протягом одного року?

- а) короткострокової ліквідності (Н6);
- б) коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами (LCRBB) та в іноземній валюті (LCRIB);
- в) коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR);
- г) норматив миттєвої ліквідності.

Рекомендована література [1, 2, 6, 7, 11, 14].

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Банківський менеджмент: інноваційні концепції та моделі: монографія / за наук. ред. Л. О. Примостка. К.: КНЕУ, 2017. 384 с.
2. Банківський менеджмент: навчальний посібник / В. В. Зянько, Н. О. Коваль, І. Ю. Єпіфанова. 2-ге вид., доп. Вінниця: ВНТУ, 2018. 126 с.
3. Банківський менеджмент: Підручник / За ред. О. А. Кіриченка, В. І. Міщенко. К.: Знання, 2010. 831 с.
4. Версаль Н. І. Основи банківського менеджменту: практикум: навч. посіб. К.: Фітосоціоцентр, 2013. 184 с.
5. Версаль Н. І. Фінансовий менеджмент у банку: практикум. К.: ЦП «Компринт», 2015. 144 с.
6. Довгань Ж. М. Менеджмент у банку: підруч. Тернопіль: Економічна думка, 2017. 512 с.
7. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління Національного банку України № 368 від 28.08.2001 р. (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon.nau.ua>.
8. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: Постанова правління НБУ від 24 жовтня 2011 року № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text>
9. Кредитний ризик комерційного банку: навч. посібник / за ред. В. В. Вітлінського. К.: Знання, 2015. 251 с.
10. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик – менеджменту в банках України: Постанова НБУ № 361 від 02.08.2004 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04#Text>
11. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи: постанова Національного банку від 17 вересня 2015 року № 615. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15>
12. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент банку: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2014. 380 с.
13. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2121-III від 07.12.00 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
14. Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу: Постанова НБУ № 189 від 14.05.2003 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-20>

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
ТЕМИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	5
Практичне заняття № 1. Теоретичні основи менеджменту у банку	5
Практичне заняття № 2. Організація банківської діяльності	6
Практичне заняття № 3. Система планування банківської діяльності	8
Практичне заняття № 4. Управління власним капіталом банку	9
Практичне заняття № 5. Управління пасивами банку	12
Практичне заняття № 6. Управління активами та позабалансовою діяльністю банку.....	14
Практичне заняття № 7. Управління активами та пасивами банку	17
Практичне заняття № 8. Управління активами та пасивами банку	20
Практичне заняття № 9. Управління банківськими ризиками	23
Практичне заняття № 10. Управління ліквідністю банку.	24
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	28

Навчально-методичне електронне видання

Матвійчук Наталія Миколаївна

БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Методичні рекомендації до практичних занять

Обсяг 1,29 обл.-вид. арк.